

Opetusministeriö
PL 29

00023 VALTIONEUVOSTO

Viite Lausuntopyyntöne 1/043/2002/31.10.2002

Asia LAUSUNTO TUTKINTORAKENTEEN KEHITTÄMISTYÖRYHMÄN MUISTIOSTA

Turun yliopisto ilmoittaa lausuntonaan tutkintorakenteen kehittämistyöryhmän muistiosta seuraavan.

Yleistä

Työryhmän esitys on varsin tasapainoinen pyrkimyksessään ylläpitää vanhan tutkintorakenteen hyviä ominaisuuksia ja toisaalta ennakkoluuloton pyrkimyksessään kehittää suomalaista yliopistotutkintorakennetta entistä paremmaksi ja kansainvälistyvään korkeakoulutusmaailmaan soveltuvammaksi.

Yliopisto pitää erityisen myönteisenä sitä tapaa, jolla tutkintorakenteiden uudistustyö on käynnistetty. Prosessi on ollut avoin, ja yliopistot ovat voineet vaikuttaa opetusministeriön asettaman työryhmän työhön samalla, kun ne ovat tehneet uudistuksiin tähtäävää työtä omassa piirissään.

Kaksiportaiseen tutkintorakenteeseen siirtymisen tavoitteet vastaavat yliopiston näkemyksiä. Pitkän opiskelujakson jakautuminen kahteen vaiheeseen selkeyttäneen opintojen rakennetta ja helpottaa opiskelun suunnittelua. Tutkintojen mitoitus yhtenäistää käytäntöjä ja mahdollistaa nykyistä tarkoituksenmukaisemmat suoritusajat. Kaksiportaisuus tarjoaa myös nykyistä paremmat lähtökohdat monitieteisten maisteriohjelmien toteuttamiselle.

Kaksiportainen rakenne on tervetullut erityisesti työvoimapulasta kärsiville aloille, joiden opiskelijat siirtyvät nykytilanteessa usein kesken opiskelun työelämään. Palaaminen opintojen pariin myöhemmin on todennäköisesti helpompaa, mikäli alempi tutkinto on suoritettu ennen työelämään siirtymistä. Toisaalta on pelättävissä, että esimerkiksi matemaattisten aineiden opettajat siirtyvät opetustyöhön pitkäksi aikaa alemman tutkinnon suorittamisen jälkeen, koska pätevistä aineenopettajista on vastakin suuri tarve. Alan jatkuvuuden ja opetuksen tason turvaamiseksi on kuitenkin tärkeää, että peruskoulujen ja lukioiden opettajilla on ylempi tutkinto.

Korkeakoulujärjestelmää olisi hyödyllistä käsitellä prosessin myöhemmissä vaiheissa yhtenä kokonaisuutena, koska ammattikorkeakoulujen kehityksellä on suora vaikutus yliopistokoulutuksen asemaan.

Tutkintoasetus

Yliopisto pitää hyvänä ratkaisuna työryhmän päätöstä yhdistää nykyiset alakohtaiset asetukset yhdeksi asetukseksi, jossa myös alakohtaiset erityiskysymykset voidaan omissa luvuissaan ottaa huomioon.

Tutkintoja koskevat säännösehdotukset ovat nykyisin voimassa olevia alakohtaisia asetuksia väljempinä. Tämä väljyys ja siitä seuraavat tulkintamahdollisuudet asettavat haasteita yliopistoissa tehtävälle jatkovalmistelulle, mikä edellyttää eri tahojen yhteistyötä yliopistotasolla sekä uudenlaisia alakohtaisia sopimuskäytäntöjä.

Asetusluonnoksessa määritellään koulutusalat, mutta ei enää oppiaineita, mikä on joustava ratkaisu. Yliopistot voivat tulossopimuksen yhteydessä sopia uusista oppiaineista tai monitieteisistä opintokokonaisuuksista vapaammin ilman asetuksen muuttamistarvetta. Muistiassa viitataan opetushallinnon koulutusluokitukseen, joka ei vastaa tutkintoasetuksen koulutusluokituksia. Meneillään oleva koulutusluokituksen yhtenäistäminen on merkittävä uudistus, johon yliopistojen tulisi myös voida vaikuttaa.

Yksittäisen yliopiston ja opetusministeriön välistä tulossopimusmenettelyä ei voida pitää valtakunnallisen tason sopimisena silloin, kun tietyn alan koulutusvastuuta laajennetaan yliopistoon, jossa tämän alan tutkintoon johtavaa koulutusvastuuta ei ole aikaisemmin ollut.

Yliopisto pitää myös tärkeänä, että kaksipuolaisen tutkinnon kehittäminen ja erityisesti tuomarinvirkaan oikeuttavasta tutkinnosta sopiminen saatetaan loppuun ja vasta tämän jälkeen päätetään oikeustieteellisen alan koulutusvastuiden jakamisesta.

Uudistuksen vaikutus opintoaikoihin

Tutkintorakenteen uudistamisen vaikutus opiskeluaikojen lyhentävänä ei ole itsestään selvää. Ongelmat lienevät nykyiset, mikäli rahoitusmallit eivät muutu ja suuri joukko opiskelee työn ohessa. Mikäli maisteriohjelmiin pitää jonottaa kesken opiskelun, pitkittää se omalta osaltaan valmistumisaikojen.

Kurssien kuormittavuuden tarkistaminen opintopistemallin käyttöönoton yhteydessä ei myöskään välttämättä johda tutkintojen suoritusajojen lyhenemiseen. Suoritusajat näyttäisivät täysin erilaisilta, mikäli nykyisten kokonaisvalmistumisaikojen sijasta esitettäisiin aktiiviseen opiskeluun käytetty aika. Tutkinnon suoritusajoihin vaikuttavat yliopiston ulkopuoliset tekijät, kuten työryhmäkin on todennut. Työssäkäynti opintojen ohessa on varsin yleistä sekä taloudellisista syistä että valmistumisen jälkeisen työnsaannin kannalta.

Mitoitus

Kandidaatin ja maisterin tutkintojen 180 ja 120 opintopisteen mitoitus on onnistunut ja vastaa nykyistä paremmin suoritusajoille asetettuja kolmen ja kahden vuoden tavoiteaikoja. Suurin osa yliopistotutkinnoista on sovitettavissa näihin puitteisiin, jos tutkintojen suunnittelussa saavutetaan oikeat sisällölliset ratkaisut.

Yliopisto katsoo, että mikäli jonkin tutkinnon kohdalla halutaan poiketa yllämainitusta mitoituksesta, siitä tulee sopia valtakunnallisesti ja tarvittaessa koko eurooppalaisella koulutusalueella. Esimerkiksi psykologian alalla on keskusteltu 120 opintopistettä laajemmasta maisterintutkinnosta sekä europsykologikoulutuksen aiheuttamista erityisjärjestelyistä.

Työryhmä painottaa tutkintorakenteiden uudistamisen yhteydessä tehtävän tutkinnon kokonaisarvioinnin merkitystä. Siirtyminen opintopistejärjestelmään mahdollistaa myös yksittäisten opintokokonaisuuksien uudelleenarvioinnin. Tutkinnon kuormittavuuden arviointi, ns. ydinainesanalyysi, ja positiiviset kannustimet (henkilökohtainen opetussuunnitelma – HOPS - ja opettajatutor-järjestelmä) ovat tärkeitä välineitä opiskelijan opintojen sujuvan etenemisen edistämiseksi ja järjestelmän tehostamisessa. Tiedekunnille ja oppiaineille on korostettava sitä, että tutkintouudistus tarjoaa mahdollisuuden aidosti kehittää tutkintojen sisältöjä entistä laadukkaammiksi ja tasapainoisemmiksi ja että uudistus ei merkitse vain nykyisten opintoviikkojen aritmeettista kääntämistä opintopisteiksi.

Siirtyminen opintoviikkojärjestelmästä opintopistejärjestelmään on perusteltua myös eurooppalaisen vertailtavuuden parantamisen vuoksi. Silti opintopiste on laskennallinen keskivertosuoritukseen perustuva arvio opintosuoritusten edellyttämästä työmäärästä samoin kuin nykyisin käytössä oleva opintoviikko. Opintopisteen laskennallisen työmäärän mitoitusohjeista on syytä käydä keskustelua sekä valtakunnallisesti koulutusaloittain että yliopiston tiedekuntien välillä.

Lukuvuoden määrittäminen 60 pisteen laajuiseksi on yliopiston mielestä riittävä mitoitusperuste, eikä ole tarvetta sen lisäksi määritellä lukuvuotta 1600 työtunnin mittaiseksi. Ehdotettu mitoitus synnyttäisi tarpeettomia ongelmia mm. opintotukijärjestelmälle: ehdotus lisäisi selvästi nykyisin vaadittavia vähimmäissuorituksia opintotuen myöntämisessä. Lisäksi opintovuoden määrittäminen 1600 tunnin mittaiseksi antaisi opetussuunnitelmien laadinnalle ja mitoitukselle vääranlaisen signaalin, kun lukuvuosi olisi nykyistä ohjeellista 32 opintoviikkoa selvästi laajempi.

Järjestelmän käyttöönotto edellyttää laajaa kuormittavuusarviointia. Tätä ei voida toteuttaa tiedekunnittain, vaan se edellyttää tieteenala- ja yliopistokohtaisia selvityksiä ja valmistautumista. Tällä on merkitystä myös arviotaessa alemman ja ylemmän tutkinnon sisällöllisiä tavoitteita ja niille asetettuja aikatavoitteita.

Tutkintonimikkeet

Yliopisto hyväksyy tutkintonimikkeiden alakohtaisen selkeyttämisen. Turun yliopiston osalta tämä koskee erityisesti oikeustieteellistä ja yhteiskuntatieteellistä alaa (OTM ja YTM). Työryhmän esitykset ovat valtakunnallisesta ja työmarkkina-näkökulmasta mielekkäitä.

Yliopisto pitää oikeana sitä, että luonnontieteellisellä alalla nykyisin käytössä olevia perustutkintojen nimikkeitä luonnontieteiden kandidaatti ja filosofian maisteri ei esitetä muutettaviksi. Esitettyä tekniikan kandidaattitutkinto -nimikettä yliopisto pitää onnistuneena uudistuksena.

Asetusluonnoksessa esitettyihin oikeustieteen alan tutkintonimikkeisiin yliopistolla ei ole huomauttamista. Kandidaatti-nimike on jo muodostunut niin vallitsevaksi alempien tutkintojen nimikkeeksi sekä Suomessa että ulkomailla, että ylemmän tutkinnon maisterinimikkeen omaksumiselle on perusteita myös oikeustieteen alalla. Tutkintonimikkeen käännökseen liittyvät ongelmat eivät kuitenkaan voi olla merkittävä perustelu muutokselle, koska nykyinen nimikekin käännetään niin, ettei ongelmia synny. Nimikkeen valinnassa tulisi kiinnittää huomiota myös muiden Pohjoismaiden ratkaisuihin. Vuodelta 1996 olevassa asetuksessa oikeustieteellisistä tutkinnoista

annetaan jo mahdollisuus oikeustieteen maisterin arvon käyttämiseen, mutta käyttö on jäänyt vähäiseksi. Alemman tutkinnon nimikkeeksi oikeustieteen kandidaatti ei sen sijaan suoraan käy, koska se on tällä hetkellä selkeästi ylemmän tutkinnon nimike. Vakiintuneesta nimikkeestä oikeusnotaari ei pitäisikään luopua.

Tutkintonimikkeisiin ja -rakenteisiin 1980-luvulta lähtien tehdyt lukuisat kelpoisuuksien määrittelyyn vaikuttavat muutokset aiheuttavat hämmennystä työmarkkinoilla. Siksi yliopisto pitää tärkeänä, että näitä muutoksia koskevat tiedot ovat helposti kaikkien niitä tarvitsevien saatavilla, esimerkiksi opetusministeriön internet-sivuilla.

Yliopisto esittää, että Turun yliopisto mainitaan asetuksen liitteessä teknillistieteellisen alan koulutusta antavana yliopistona.

Korkeakoulututkinnot ja yliopistotutkinnot

Yliopistolain 7 a §:n luonnoksessa esiintyvät nimikkeet alempi ja ylempi korkeakoulututkinto. Yliopistoissa suoritettavia korkeakoulututkintoja olisi selvyuden vuoksi parempi kutsua nimillä alempi ja ylempi yliopistotutkinto. Korkeakoulututkinto-nimike voitaisiin varata ammattikorkeakoulututkinnoille ja yliopistoissa suoritettavat tutkinnot voitaisiin nimetä yliopistotutkinnoiksi. Nyt ammattikorkeakoulututkinto voidaan ymmärtää virheellisesti alempaa korkeakoulututkintoa tasoltaan seuraavaksi tutkinnoksi.

Opiskelijavalinta

On tarkoituksenmukaista, että yliopistojen tutkinnon perusrakenteena säilyy alemman ja ylemmän tutkinnon muodostama kokonaisuus ja että opiskelijat valitaan yhdellä kertaa suorittamaan molemmat tutkinnot. Työryhmän päätös turvata opinto-oikeus suoraan ylempään korkeakoulututkintoon sekä päätös olla esittämättä opintoajan rajausta ovat tärkeitä periaateratkaisuja koulutuksellisen tasa-arvon turvaamiseksi. Alemman ja ylemmän tutkinnon kiinteä yhteys korostuu, koska oppiaineiden hallinta perustuu kumuloituvaan oppimisprosessiin.

Pääainettaan tai yliopistoa vaihtavien ja maisteriohjelmiin hakevien maisteriopiskelijoiden valintamenettelyyn on kiinnitettävä erityistä huomiota. Päätösvalan maisteriopiskelijavalinnassa tulee olla koulutusta antavalla yksiköllä. Tätä tieteenalalle kuuluvaa autonomiaa ei pidä poistaa. Maisteriopiskelijoiden valintakriteerit on kuitenkin perusteellisesti selvitettävä, ja niistä on muodostettava valtakunnalliset yleisperiaatteet. Mahdollisia valintakriteerejä voisivat olla opintomenestys kandidaatin opinnoissa ja opintosuuntautumisella osoitettu kiinnostus. Uudistuksen yhteydessä on vältettävä uuden, inhimillisesti ja taloudellisesti raskaan pääsykoekierroksen syntymistä. Pääsykokeita ei ole mielekästä järjestää kuin korkeintaan erillisin maisteriohjelmiin.

Henkilökohtaiset opintosuunnitelmat

Muistiossa ehdotetaan, että opiskelijoille laadittaisiin henkilökohtainen opintosuunnitelma (HOPS). Yliopistossa laaditaan opintoasiainhallinnon virkamiestyönä jo runsaasti henkilökohtaisia opetussuunnitelmia yhdessä opiskelijoiden kanssa. Mikäli tätä käytäntöä laajennetaan koskemaan kaikkia opiskelijoita, se aiheuttaa tavattomasti työtä. Opettajakunnalla ei useinkaan ole mahdollisuutta osallistua opiskelijoiden HOPS:ien laadintaan.

taan. Kun samanaikaisesti tavoitteena on opiskelijoiden liikkuvuuden ja tutkintorakenteen joustavuuden lisääntyminen, on ilmeistä, että opinto-ohjauksen tarve kasvaa kaikilla tasoilla.

Alempi tutkinto

Alemman tutkinnon odotetaan antavan sekä ammatillisia valmiuksia että jatko-opintokelpoisuuden maisterintutkintoon. Nämä tavoitteet saattavat osoittautua käytännössä vaikeasti yhdistettäviksi. Työmarkkinarelevanssi tuleekin ymmärtää varsin väljästi.

Lääketieteen alalla käyttöön otettava kandidaatintutkinto tarjoaa mahdollisuuden niille opiskelijoille, jotka prekliinisten kandidaattiopintojen jälkeen ovat halukkaita vaihtamaan alaa ja siirtymään jonkin muun alan maisteriopintoihin tai voimakkaammin tutkijaorientoituneisiin ohjelmiin.

Muistiossa ei oteta kantaa siihen, pitääkö alemman tutkinnon olla suoritettu ennen kuin opiskelija voi aloittaa ylemmän tutkinnon opinnot. Yliopisto pitää tärkeänä, että maisterin tutkintoon kuuluvia opintoja on mahdollista suorittaa rinnan kandidaatin tutkinnon loppuvaiheen opintojen kanssa silloin, kun opiskelija jatkaa opintojaan samassa pääaineessa. Maisteriohjelmiin opiskelijoita erikseen valittaessa voitaneen kuitenkin edellyttää, että alempi tutkinto on suoritettu. Erityisen tärkeää tämä on silloin, kun hakijoina on myös ulkomailla perustutkinnon suorittaneita opiskelijoita. Alemman ja ylemmän tutkinnon erottaminen toisistaan ei saa johtaa opintojen hidastumiseen.

Maisteriohjelmat

Erillisten maisteriohjelmien määrän on oltava rajattu. Maisteriohjelmissä ei ole tarkoituksenmukaista muodostaa tieteelliseltä profiililtaan samoista resursseista kilpailevia haastajia perusoppiaineväylälle. Maisteriohjelmien tulee olla monitieteisiä ja/tai vieraskielisiä sekä perustua yliopiston vahvoihin alueisiin. Maisteriohjelmien suunnittelun on oltava valtakunnallista: eri yliopistojen maisteriohjelmien ei tulisi olla profiililtaan samankaltaisia. Usean maisteriohjelman sijaan on järkevää luoda yhteisiä joint degree -ohjelmia niillä aloilla, joilla tiettyjen yliopistojen vahvuusalueet ovat samansuuntaiset.

Lähtökohtaisesti monitieteiset maisteriohjelmat ovat välttämättömiä sekä tieteenalakohtaisten kehittämistarpeiden kannalta että siitä syystä, että ne saattavat vähentää kaksoistutkintojen suorittamistarvetta. Nykyisellään niiden toteuttamisen esteitä ovat ensisijaisesti riittämättömät opetusresurssit, kankeat hallintorakenteet ja kannustusjärjestelmien puutteet. Erityisesti kahden viimeksi mainitun osalta korjauskeinoja on selvitettävä.

Maisteriohjelmat, ammatilliset erikoistumisohjelmat ja muu täydennyskoulutus voivat yhdessä ratkoa toisiinsa tiiviisti kytkeytyviä työelämän osaamisongelmia. Jatkossa tulisi nykyistä perusteellisemmin miettiä, milloin koulutusta järjestetään maisteriohjelmina, milloin täydennyskoulutuksena.

Vieraskieliset maisteriohjelmat, joint degrees

Muistion vieraskielisiä maisteriohjelmiä koskevassa luvussa käsitellään joint degree ja double degree –malleja koulutuksen kansainvälistymisen muotoina. Kumpaankin malliin liittyy sekä mahdollisuuksia että riskejä. Mahdollisuudet ovat lähinnä koulutuksen monipuolistamista, parhaan asiantuntemuksen saamista yhdistelemällä eri yliopistojen resursseja sekä kansainvälisyys.

Double degree -ohjelmien käyttöönotto on ongelmallista suomalaisessa korkeakoulujärjestelmässä, jossa on perinteisesti katsottu, että samoilla suorituksilla ei voi saada kahta tai useampaa tutkintoa. Kaikkien Euroopan maiden koulutusjärjestelmillä ei kuitenkaan ole vielä valmiutta mukautua Suomessa kansallisesti noudatettavaan käytäntöön, ja siksi joissakin tapauksissa jouduttaneen osallistumaan myös double degree –ohjelmiin. Joint degree -ohjelmat soveltuvat luontevammin suomalaiseen yliopisto-maailmaan, ja niihin nykyisin liittyvät tutkintohallinnolliset ongelmat ovat helpommin ratkaistavissa.

Vieraskielisten tutkintojen nimien valinnassa olisi otettava huomioon sekä alakohtaiset kansainväliset käytännöt että mahdollisuus uusienkin nimien kehittämiseen yliopistojen alemmille, ylemmille ja jatkotutkinnoille. Tässä vaiheessa ei ole perusteltua luetella asetustekstissä näiden tutkintojen nimiä, vaan asia olisi jätettävä vieraskielisten tutkintojen suunnitteluvaiheessa tehtävien päätösten varaan.

Opettajankoulutus

Uusi tutkintoasetus mahdollistaa sen, että opettajan pedagogiset opinnot voidaan sijoittaa joko alempaan tutkintoon, hajauttaa alempaan ja ylemmään tutkintoon tai suorittaa kokonaan ylemmässä tutkinnossa tai erillisinä opintoina maisterin tutkinnon jälkeen. On tärkeää, että jatkossakin opettajan kelpoisuuden saa vasta suoritettuaan ylemmän korkeakoulututkinnon.

Aineenopettajan kelpoisuuteen sisältyvistä opetettavan aineen opintojen laajuudesta ja sisällöistä päättävät opetustoimen henkilöstön kelpoisuusasetuksen mukaan yliopistot, mikä käytännössä tarkoittaa opetussuunnitelmista päättäviä tiedekuntia. Kelpoisuusasetuksessa määritellään opetettavan aineen opintojen minimimäärät. Asiaa ei liene syytä ratkaista tutkintoasetuksessa, mutta aineenopettajien kelpoisuuskyseksistä olisi tarpeellista käydä tutkinnon uudistuksen yhteydessä alakohtaista keskustelua ja pyrkiä nykykäytäntöä yhdenmukaisempiin ratkaisuihin. Myös aineenopettajien opetettavan aineen opintojen koulutusvastuista olisi syytä käydä valtakunnallista keskustelua.

Korkeakoulusektorien välinen liikkuvuus ja täydentävät opinnot

Aiemmin saadun tutkinto-oikeuden lakkauttamista tulisi voida harkita silloin, kun opiskelija saa samalla koulutuslalla uuden tutkinnonsuoritusoikeuden yliopistosta toiseen siirtyessään. Nykysäännösten mukaan tutkinnonsuoritusoikeus on voimassa tutkinnon valmistumiseen saakka.

Keskeisimpiä uudistukselle asetettuja tavoitteita on liikkuvuuden lisääminen. Yliopistojen välisen liikkuvuuden edellytyksenä on uusien tutkintokenteiden koordinointi. Ongelmallisinta liikkuvuus on kuitenkin ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen välillä. Sen täytyy tapahtua osapuolten omin ehdoin eikä yliopistojen autonomiaa rajoittavilla säännöksillä.

Säännös, jonka mukaan maisteriopintoihin otetulta opiskelijalta voidaan edellyttää enintään 60 opintopisteen laajuiset pohjakoulutusta täydentävät opinnot, on sangen kategorinen. Harkinnan tulee olla ala- ja tapauskohtaista ja yliopistojen omassa päätösvallassa. Pohjakoulutusta täydentävien opintojen enimmäismäärästä ei tarvita säännöstä, koska vain ohjelman järjestäjä voi sisällöistä lähtevin perustein tietää, mitä opiskelijoilta pitää edellyttää.

Täydentäviä opintoja suorittavien kohdalla voi todelliseksi ongelmaksi muodostua opintojen viivästyminen ja opiskeluajan pidentyminen. Yleisiä ratkaisuvaihtoehtoja on vaikea esittää, mutta näyttää siltä, että tehokas opintojen ohjaus ja henkilökohtaisen opintosuunnitelman käyttöönotto ovat tässä keskeisiä keinoja.

Terveystieteiden alalla tutkintojen mitoitus aiheuttaa erityistä harkittavaa siinä, miten niveltäminen ammattikorkeakoulututkintoihin toteutetaan. Tällä hetkellä terveystieteiden maisteritutkinnon opiskelijoiden pohjakoulutuksena on soveltuva terveydenhuollon opistoasteen tutkinto tai ammattikorkeakoulututkinto. Pohjakoulutuksesta riippuen opiskelijoille on korvattu noin 35 opintoviikon opinnot aikaisemman tutkinnon perusteella.

Avoim yliopisto

Turun yliopistossa valmistellaan avoimen yliopiston väylän sisäänottokriteerien kehittämismahdollisuuksia ja yhdenmukaistamista. Mikäli lähdetään periaatteesta, jonka mukaan kaikkia hakijaryhmiä tulee kohdella tasapuolisesti, tulee avoimen yliopiston opintojen perusteella hyväksyttävät hakijat hyväksyä suorittamaan maisterin tutkintoa eikä esim. antaa tutkin nonsuoritusoikeutta vain alempaan tutkintoon. Kaksiportaisen tutkintorakenteen uudistuksella ei sinänsä ole merkitystä avoimen väylän valintojen kehittämiskysymyksiin, vaan niitä kehitetään tästä uudistuksesta huolimatta.

Myöskään avoimen väylästä ei saa muodostua maksullista kanavaa perusopintoihin - avoimen väylän tulee olla ensisijaisesti aikuisopiskelijoille suunnattu. Avoimelle yliopistolle ei tule luovuttaa tutkinnonanto-oikeutta. Se ei ole hyväksyttävää maksuttoman peruskoulutuksen periaatteen eikä laadunvarmistuksen näkökulmasta.

Avoimen yliopistokoulutuksen asemasta tuskin on tarpeen sisällyttää lisäsäännöksiä yliopistolakiin tai tutkintoasetukseen.

Kieliopinnot

Yliopisto pitää tarkoituksenmukaisena eri alojen kieliopintojen minimivaatimusten yhdenmukaistamista. Tähän saakka esimerkiksi humanistisen alan opinnoissa on edellytetty kahden vieraan kielen taitoa, ja nyt esityksessä edellytetään vähintään yhden vieraan kielen taitoa. Muutos on tervetullut, koska suuri osa opiskelijoista opiskelee joka tapauksessa useampaa kuin yhtä vierasta kieltä. Opiskelijoiden valinnanvapauden lisääntyminen ja tiedekuntien mahdollisuus säädellä kielitaitovaatimuksista nykyistä väljemmin ovat positiivisia seikkoja.

Kun kieliopinnot ja niiden järjestämiseen tarvittavat resurssit kuitenkin ehdotetaan kohdennettaviksi alempaan tutkintoon, maisteriopintojen ja jatkokoulutuksen kielenopetuksen järjestäminen vaikeutuu nykyisestä.

Jatkotutkinnot

Jatkotutkintona tohtorin tutkinnon asemaa tulee korostaa. Licensiaatin tutkinto voisi jäädä aikaa myöten vain osaksi erikoistumiskoulutusta.

Licensiaatin tutkinnon säilyttäminen on toisaalta perusteltua. Ammatillisesti suuntautunut licensiaatin tutkinto on tärkeä vaihtoehto tieteellisesti suuntautuneelle licensiaatin tutkinnolle. Esimerkiksi oikeustieteen alalla ei toislaiseksi ole varsinaista ammatillisesti suuntautunutta licensiaatin tutkintoa, mutta tutkinnon on voinut perinteisesti painottaa itselleen sopivaksi ja ammattitaitoa edistäväksi.

Yliopisto kiinnittää huomiota myös siihen, että työryhmän muistio jättää huomiotta lääketieteellisen ja hammaslääketieteellisen alan ammatillisen jatkokoulutuksen yliopistolliseen tutkintoon johtavana koulutuksena.

Ammatillisen licensiaatin tutkinnon laajuus on määritelty vain sosiaalityön alalla, 120 opintopisteenä. Se tulisi mainita myös muilla aloilla.

Työryhmä ei ole ottanut kantaa jatkotutkintojen laajuuden määrittelyyn. Nykyisessäkin asetuksessa ei määritellä jatkotutkintoja opintoviikkoina, mutta tiedekunnissa on licensiaatin töitä ja väitöskirjojen laajuuksia mitoitettu tiedekuntaakohtaisin määräyksin. Yliopiston käsityksen mukaan tulisi harkita jatkotutkintojen laajuuksien väljää määrittelyä.

Toteutusaikataulu

Tutkintorakennetyöryhmän esittämä aikataulu uuden tutkintorakenteen käyttöönottamiseksi on realistinen. Jossain määrin vaikeuksia siirtymäsäännökset saattavat aiheuttaa laitoksille, jotka antavat sekä maisteri- että DI-koulutusta, mikäli niissä opiskelevilla on ehdotetun mukaisesti erilaiset siirtymäajat.

Asetusluonnoksen mukaan opiskelijat voivat siirtyä heti suorittamaan uuden asetuksen mukaista tutkintoa tai viimeistään 1.8.2007. Siirtymäajan tulee olla pidempi, jotta opiskelijan olisi mahdollista valmistua siitä tutkintojärjestelmästä, johon on tullut valituksi.

Resurssit

Tutkintouudistus on suuri ja vaativa tehtävä koko yliopistolaitokselle. Useat tutkintouudistuksen tavoitteet, kuten uusien maisteriohjelmien toteuttaminen ja tutkintosisältöjen syvälinen uudelleenarviointi, edellyttävät lisärahoitusta. Niin opetus- kuin hallintohenkilökunnan on tunnettava uuden järjestelmän tavoitteet ja painotukset. Lisäksi on tärkeä teroittaa ala- ja oppiainekohtaisten ratkaisujen merkitystä: tutkintouudistus toteutetaan sillä työllä, mitä oppiaineissa tehdään, ja siksi oppiaineiden työtä on tarpeen erikseen tukea.

Muuta

Opetuksen maksullisuutta ja opiskeluoikeuden ajallista rajoittamista koskeviin muutoksiin ei ole tarvetta. Opiskeluaikojen rajoittamisesta ei voida puhua niin kauan kuin todellisia edellytyksiä suorittaa opinnot täyspäiväisesti ei ole turvattu.

Työryhmän mietintö asettaa tutkintouudistukselle hyvän lähtökohdan. Yliopisto korostaa, että yliopistollinen opetus tulee edelleen rakentaa tieteel-

lisen tutkimuksen varaan ja että tieteen korkealle tasolle on turvattava edellytykset koko yliopistolaitoksessa.

Rehtori

Keijo Virtanen

Hallintopäällikkö

Risto Miilumäki